

BĂTRÎNELE NOASTRE „ȘOPÎRLE”

PITEȘTI

HULIREA, PERSECUTAREA ȘI ASASINAREA LUI JEAN-PAUL MARAT REPREZENTATĂ DE GRUPUL TEATRAL AL OSPICIULUI DIN CHARENTON SUB CONDUCEREA D-LUI DE SADE de Peter Weiss • Teatrul „A.Davila” din Pitești • Traducerea: Gellu Naum • Data premierei: 16 decembrie 1990 • Regia: Cristina Ioviță • Scenografia: Mugur Pascu • Distribuția: Ion Roxin (Marchizul de Sade), Cristian Tutză (Jean-Paul Marat), Carmen Roxin (Simone Evrard), Maria Junghietu (Charlotte Corday), Sorin Zavulovici (Duperret), Dan Ivăneșei (Jacques Roux), Aida-Doina Stan (Kokol), Petrișor Stan (Polpoch), Andreea Raicu (Cucurucu), Angela Radoslavescu (Rossignol), Emilian Corcea (Anunțatorul), Ion Focșa (Coulmier).

Scrisă în 1964, piesa lui Peter Weiss cu un titlu lung cît o nuvelă scurtă - *Die Verjüngung und Ermordung Jean-Paul Marats, dargestellt durch die Schauspielgruppe des Hospizes zu Charenton unter Anleitung des Herrn de Sade* - a apărut în România în 1967, în traducerea rafinată (dar cu un titlu și mai lung) semnată de Gellu Naum. Oamenii de teatru au fost deosebit de interesați de text (i-au spus, bineînțeles, doar *Marat-Sade*) și pentru mulți dintre ei piesa lui Weiss a constituit ani la rînd o seducătoare ispită, dacă nu chiar o tentativă - prompt refuzată - de a o pune în scenă. Și cum să nu fi fost ispititi de o parabolă despre tirania născută sub stindardul luptei pentru libertate, despre idealuri înalte convertite în crime sistematice și abjecte, despre o lume în care granița între nebunie și sănătate a rațiunii nu e întotdeauna sigură și nu e niciodată acolo unde se afirmă!

Iată că la mai bine de două decenii de cînd circulă prin culise, piesa lui Peter Weiss apare în premieră pe țară la Teatrul „A. Davila” din Pitești, în regia Cristinei Ioviță și scenografia lui Mugur Pascu.

Declarîndu-se interesată de piesa lui Weiss privity că „un mister al Patimilor Intelctualului în contact cu Revoluția”, regizoarea își motivează, în caletul-pro-

gram, opțiunea: „De ce o reprezentăm noi, acum, în noiembrie 1990 (sic), la Pitești? Desigur, fiindcă am avut o revoluție și merită să medităm asupra acestui eveniment, iar piesa ni se pare cel mai bun exercițiu de meditație colectivă asupra acestui subiect”. Din păcate, însă, spectacolului îi lipsește în primul rînd caracterul meditativ, de generalizare a unei experiențe în sensul esențializării, al desprinderii unor idei dintr-un vălmășag de înfîptări, de fapte. Apelul la actualitate se produce într-o cheie minoră, mai curînd prin „apropouri”, prin complice cliplri din ochi la un cuvînt, la un gest, la o declarație valabilă atunci ca și acum, acolo ca și aici. Reîntîlnim acel tip de aluzii, de „șopîrle” cu care ne oblnuisem de-a lungul anilor și pe care le apreciam pentru că atunci reprezentau o formă de curaj, singura cu putință.

Autorii spectacolului (observația vizează regula, dar în egală măsură scenografia și interpretarea) sînt evident captivați de blazarera spațiului de joc propus de piesă - un ospiciu - de virtualul pitoresc al personajelor, pensionari ai acestui stabiliment. Pasionîndu-se pentru posibilitățile scenice oferite de context, ignoră, însă (ori trec prea ușor peste), una dintre cele mai interesante idei ale textului - granița incertă între rațiune și

AȘTEPTÎND BRIZA

SIBIU, SECȚIA GERMANĂ

ÎN LARGUL MĂRII de Slawomir Mrozek • Teatrul de Stat din Sibiu, secția germană • Data premierei: 26 aprilie 1990 • Regia: Gheorghe Marinescu • Scenografia: Horațiu Mihaiu • Distribuția: Kurt Konradt (Naufraziatul slab), Rolf Maurer (Naufraziatul gras), Wolfgang Ernst (Naufraziatul mijlociu), Georg Potzolli (Poștaşul), Kurt Markel (Lacheul)

Avînd de luptat cu nenumărate greutăți și probleme postrevoluționare (lucru pe care l-am mai semnalat în revista noastră), fără a le fi putut încă rezolva pe acelea pre-revoluționare, moștenite, Teatrul de Stat din Sibiu nu se dă, totuși, bătut și încearcă să existe mai departe în viața culturală. Într-un mod în general demn. O dovedește și mai vechea premieră cu *În largul mării*, spectacol ce a participat (evident, în urma selecționării) la primul Festival național de teatru „I.L.Caragiale”. Efortul realizatorilor de a lansa în România una dintre piesele (prea) puțin cunoscute ale lui Mrozek e cu ațit mai demn de stimă cu cît necazurilor „de obște” ale teatrului sibian li se adaugă, în cazul secției germane, unul specific, din păcate mai greu de înfruntat decît, de pildă, lipsa de recuzită: diminuarea constantă a numărului de spectatori „proprii”. Este un aspect asupra căruia ne-am oprit și în legătură cu Teatrul Evreiesc de Stat și care merită o discuție separată întrucît el atrage după sine consecințe cum ar fi structura repertoriului, calitatea montărilor și altele. Pînă la des-

chiderea acestei discuții ne vom mărgini însă la constatarea că, în speță, alegerea piesei dramaturgiului polonez se arată judicioasă ațit din punctul de vedere al adecvării la posibilitățile trupei cît și din acela al calităților ei literare și scenice.

Scris în 1961, textul propune, în modalitatea absurdului grotesc, o ecuație de interes, s-ar zice, mereu crescînd: individul în colectivitate („societate”), adică într-o mulțime de euri care, din cauze de moment (calamități mai mult sau mai puțin naturale) ori de perspectivă (dorința de conservare a unui sistem dat), se dizolvă într-un confortabil noi, agresiv pînă la crimă față de un el ales la înfîptare sau cu bună știință.

În spectacolul sibian, regizorul Gheorghe Marinescu a atribuit, prin detalii de comportament și de costum, identități precise celor trei naufragiați dintre care unul va trebui să se sacrifice pentru supraviețuirea celorlalți. Astfel, Naufragiatul slab (victima) este intelectualul neajutorat, altminteri deloc dispus la „gesturi eroice” dar care, în fața deciziei implacabile a „majorității”, sfîrșește prin a

PARABOLA CA BASM

nebunie, sensurile mai adânci, mai nuanțate ale cuvîntului "alienare", care înseamnă totuși altceva decît o simpatică și gălăgioasă țicneală. Piesa lui Peter Weiss formulează multe întrebări grave. Spectacolul piteștean nu le răspunde dar nici nu le păstrează ca atare; le elimină.

Pornind de la datele spectacolului e dificil, inoperant și pînă la urmă chiar nedrept a face aprecieri în legătură cu interpretarea. Ne vom mulțumi, de aceea, să observăm că, grație Intuiției, experienței sau, pur și simplu, talentului, Maria Junghietu își plasează personajul (Charlotte Corday) pe o orbită artistică mult mai generoasă, mai semnificativă decît aceea descrisă de montare, ceea ce, într-o bună măsură, reușesc de asemenea Ion Roxin, Sorin Zavulovici și Ion Focșa.

CRISTINA DUMITRESCU

P.S. Ține de riscurile, de dificultățile profesiei de actor posibilitatea intrării "peste noapte" într-un spectacol, "din cauza îmbolnăvirii unui actor". Astfel de situații, totdeauna încărcate de tensiune, se pot ivi și cronică, în mod obișnuit, nu le menționează. Cînd e vorba însă chiar de un rol principal, Marchizul de Sade, gestul de responsabilă profesionalitate al lui Ion Roxin se cuvine apreciat. Cu atît mai mult cu cît actorul nu s-a mulțumit să spună textul, ci a interpretat în mod inspirat un personaj.

se convinge de misiunea lui "salvatoare"; Kurt Konradt desenează cu exactitate nuanțele rolului, marcînd inspirat și doza de ironie cu care Mrozek privește (totuși) acest personaj. Naufragiatul gras (inițiatorul planului), un fel de ideolog al micului grup, capătă, în interpretarea suculentă, dar ferită de posibilele accente clovnești, a lui Rolf Maurer, ticurile de mișcare și rostire ale unui activist demagog și onctuos. Jocul lui Wolfgang Ernst, sobru, "așezat", face din Naufragiatul mijlociu un "reprezentant al maselor", nu prea lămurit în privința celor ce se petrec sub ochii lui, dar gata să se supună fără bătăi de cap oricui e în stare să-i asigure hrana. Montarea are tensiune și ritm, iar cele cîteva "trimiteri la actualitate" prin binecunoscutele scandări în cor sînt, aici, coerente în raport cu întregul. (În paranteză fie zis, nu cred că am văzut, de la revoluție încoace, trei spectacole fără asemenea subtile aluzii. Oare în teatru nu se gîndește nimeni la o altă soluție?). În ansamblu, spectacolul secției germane a teatrului din Sibiu lasă impresia reconfortantă că, dacă situația de calm plat nu a fost cu totul depășită, aici există, măcar, speranța.

ALICE GEORGESCU

REGELE GOL de Evghenii Șvarț • Teatrul Național din Tîrgu-Mureș, secția română • Data premierei: 15 noiembrie 1990 • Regia: Tudor Chirilă • Scenografia: Claudiu Mărginean • Muzica: Tátyol Tibor • Distribuția: Mihai Gingulescu (Regele gol), Mihaela Rădescu (Prințesa Henrietta), Adrian Andone (Henrich), Vlad Rădescu (Christian), Cornel Răileanu (Primul Ministru), Cornel Popescu (Ministrul Sentimentelor Intime), Cristina Pardanschi (Ducele, Marchiza), Monica Ristea (Marchizul, Ducesa), Florentina Mocanu (Contele, Contesa), Aurel Ștefănescu (Primarul, Învățatul Curții), Corneliu Frimu (Șambelanul, Poetul Curții), Eduard Marinescu (Dirijorul, Bufonul Curții), Radu Basarab (Regele Tată), Mara Costea (Guvernanta). În alte roluri: Dan Ciobanu, Traian Costea, C-tin Săsăreanu, Valentin Lozincă-Mandric, Georgeta Potcoavă, Mariana Iordache, Mariana Ciobanu, Viorel Meraru, Adrian Brînduș, Cornel Iordache, Iulian Pop-Andriaș.

Într-un spectacol cu o piesă de Evghenii Șvarț ne așteptăm, de obicei, la o creștere a tensiunii, pregătite și apoi rezolvate, într-un fel sau altul, în final. O tensiune care crește pînă la paroxism, pe măsură ce basmul își despletește aripile de parabolă.

Așteptam acest lucru cu atît mai mult cu cît, în spectacolul său de debut, pe aceeași scenă tîrgumureșeană, cu *Titanic Vals* de Tudor Mușatescu, regizorul Tudor Chirilă dădea dovadă de stăpînire a materiei dramatice, de imaginație și forță creatoare, dislocînd și remodelînd anatomia piesei. Acum, *Regele gol* se lungește peste măsură (aproape trei ore și jumătate) și nu mai accede la paradigma, oricum mai complexă, a parabolei. Rămîne însă destul. Rămîne jocul, jocul pur, basmul, înlăntuirea cu fantezie a unor scene fanteziste, trăznite, picante, ironice, umoristice. Există și nițică melancolie și o undă de lirism, provenite din jocurile erotice. Ironia și umorul - de extracție mai

ales suprarealistă. În final, după ce goliciunea regelui a fost arătată cu degetul, cum se spune, asistăm la schițarea unei revolte populare, ceea ce pune oarecum implacabil pecetea inactualității pe mesajul spectacolului, deoarece fiecare dintre spectatori identifică această revoltă cu aceea din decembrie '89 și, deci, spectacolul s-ar refugia definitiv în trecut, despre care, chipurile, ar vorbi: numai despre trecut. Nu e tocmai așa. Chiar rămas la stadiul de basm, dar propulsîndu-se jocul și imageria ludică, spectacolul înmănușează destule semnificații etern-actuale.

În desfășurarea-i barocă, actorii secției române (aproape toți), înmulțiți cu studenți ai Academiei de Artă Teatrală și cu actori ai Teatrului de Păpuși, acumulează și schimbă cu plăcere forme și modalități de joc: la mare preț se află farsa și parodia, dar se practică și arlechinada commediei dell'arte, esențe de teatru oriental, bufonada simplă și umorul absurd, pantomima etc.

Unitatea de stil, atîta cîtă e, este dată de barochismul demersului întru comicitate. Cred însă că basmele dramatice ale lui Șvarț conțin și o dimensiune gravă, ele sînt și trebuie jucate ca farse tragice.

În registrul spectacolului, scenografia semnată de Claudiu Mărginean e cu totul remarcabilă. Decor propriu-zis nu prea există (îci-colo cîte un practicabil). Există însă două cortine suplimentare, una pictată cu amorași cu orbitele goale, evident în nuanțe roz. Există, apoi, numeroase obiecte de recuzită, care de care mai trăznite, asemănătoare, adesea, cu obiectele de recuzită obișnuite în spectacolele de referință ale Teatrului Mic, asemănătoare mai cu seamă prin natura lor manieristă. Dar există, mai ales, o infinitate de costume abracadabrante (o adevărată superscenografie), înțesate de simboluri și de inextricabilă ironie. Baroce și manieriste, ele par de extracție avangardistă. Oricum, sînt creație pură.

Dacă la Tîrgu-Mureș *Regele gol* este lipsit de gravitate, spectacolul emană în schimb destulă veselie.

ION CALION

NATIONAL TIRGU MURES